

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยเก็บข้อมูลโดยการสอบถามจากสมาชิกที่รับทอผ้า จำนวน 30 ราย และการสัมภาษณ์ คณะกรรมการของกลุ่ม จำนวน 3 ราย และการสัมภาษณ์สมาชิกกลุ่มที่รับตัดเย็บผลิตภัณฑ์ จำนวน 4 ราย

จากการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงนำข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนโดยวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยพรรณนา วิเคราะห์ต้นทุนโดยหาค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์ผลตอบแทนโดยใช้วิธี ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) อัตราผลตอบแทนที่แท้จริง (Internal Rate of Return: IRR)

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสมาชิกของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว

จากการสอบถามลักษณะทั่วไปของ ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 30 ราย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40-49 ปี มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีสถานที่อยู่ในตำบลแม่สิน จำนวน 9 ราย ตำบลป่าจี่ จำนวน 6 ราย ตำบลท่าชัย จำนวน 6 ราย ตำบลแม่สำ จำนวน 4 ราย ตำบลหนองอ้อ จำนวน 3 ราย ตำบลหาดเสี้ยว จำนวน 2 ราย และประกอบอาชีพทอผ้าเป็นอาชีพเสริม ส่วนใหญ่ได้รับความรู้และเทคนิคในการทอผ้าจากพ่อแม่และบรรพบุรุษ มีผู้รับทอผ้ากับทางกลุ่มไม่สม่ำเสมอ จำนวน 18 ราย และรับทอผ้าสม่ำเสมอ จำนวน 12 ราย ผู้รับทอผ้าที่ไม่ได้รับทอผ้ากับทางกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการว่าจ้างหรือสั่งทำ

วัตถุดิบ ได้แก่ เส้นด้ายจะ ไม่มีการผลิตเอง ส่วนใหญ่จะซื้อกับทางกลุ่ม และเมื่อทอผ้าเสร็จแล้วจะ นำผ้าที่ได้มาจำหน่ายให้กับทางกลุ่ม โดยทางกลุ่มเป็นผู้กำหนดราคาจำหน่ายผ้าทอ

2. ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมือง

ต้นทุนในการลงทุน ผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้าน โบราณหาดเสี้ยว อำเภอสรีษัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ปี พ.ศ. 2552 จะแยกออกเป็น ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเท่ากับ 287,657.50 บาท ซึ่งประกอบด้วย ค่าก่อสร้างโรงเรือนหรือศูนย์การเรียนรู้ อุปกรณ์ในการเตรียมเส้นด้าย กี่ทอผ้าและอุปกรณ์ในการทอผ้า จักรเย็บผ้าอุตสาหกรรมและอุปกรณ์ในการตัดเย็บผลิตภัณฑ์ สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรงเท่ากับ 238,424.75 บาท ค่าแรงงานทางตรงเท่ากับ 351,300.00 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิต 219,464.00 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เท่ากับ 99,600.00 บาท รวมต้นทุนในการผลิตทั้งสิ้น 908,788.75 บาท (ตารางที่ 4.29)

ต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมืองสุโขทัยที่จ่ายเป็นเงินสดปี พ.ศ. 2552 แยกตามชนิดของผลิตภัณฑ์ พบว่าเสื้อบุรุษ เท่ากับ 106,965.37 บาท เสื้อสตรี เท่ากับ 141,513.44 บาท ผ้าชิ้น เท่ากับ บาท เท่ากับ 47,218.02 บาท ผ้าคลุมไหล่ เท่ากับ 92,977.07 บาท ผ้าพันคอ เท่ากับ 121,150.61 บาท ผ้าม่าน เท่ากับ 75,807.30 บาท ผ้าปูโต๊ะ เท่ากับ 70,837.81 บาท ผ้าคลุมเตียง เท่ากับ 53,294.30 บาท และ ปลอกหมอนอิง เท่ากับ 99,424.84 บาท ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองที่จ่ายเป็นเงินสดต่อปีรวมทั้งสิ้นเท่ากับ 809,188.75 บาท (ตารางที่ 4.29)

สำหรับการประมาณการต้นทุนการผลิตจากผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว ในระยะเวลา 10 ปี ค่าใช้จ่ายในการลงทุน เท่ากับ 397,157.50 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เท่ากับ 10,073,571.36 บาท ซึ่งประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรง เท่ากับ 2,733,272.59 บาท ค่าแรงงานทางตรง เท่ากับ 3,846,636.99 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิต 2,403,069.57 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เท่ากับ 1,090,592.21 บาท รวมค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น 10,470,728.86 บาท (ตารางที่ 4.32)

3. ข้อมูลเกี่ยวกับผลตอบแทนจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง

จากผลการศึกษาผลตอบแทนของการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว ปี พ.ศ. 2552 มีรายได้แยกตามชนิดของผลิตภัณฑ์ ดังนี้ เสื้อบุรุษ เท่ากับ 130,000.00 บาท เสื้อสตรี เท่ากับ 156,000.00 บาท ผ้าชิ้นติดอก เท่ากับ 70,000.00 บาท ผ้าคลุมไหล่ เท่ากับ 163,200.00 บาท ผ้าพันคอ เท่ากับ 90,000.00 บาท ผ้าม่าน เท่ากับ 112,000.00 บาท ผ้าปูโต๊ะ เท่ากับ 76,000.00 บาท ผ้าคลุมเตียง เท่ากับ 50,000.00 บาท ปลอกหมอนอิง เท่ากับ 105,000.00 บาท รายได้รวมทั้งหมด 952,200.00 บาท (ตารางที่ 4.30) รายได้จากการ

จำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง เพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี จากปีฐาน ตลอดระยะเวลา 10 ปี เท่ากับ 11,976,669.27 บาท (ตารางที่ 4.31)

ผลตอบแทนจากการลงทุนในการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง พบว่ามี ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB) ประมาณ 3 ปี 7 เดือน ซึ่งระยะเวลาคืนทุน น้อยกว่าอายุของโครงการลงทุน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) ที่อัตราคิดลด ร้อยละ 6.45 เท่ากับ 875,197.23 บาท ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ มีอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง (Internal Rate of Return: IRR) เท่ากับ ร้อยละ 35.59 ซึ่งมีค่าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคาร กรุงไทย จำกัด (มหาชน) ที่กำหนดไว้ ร้อยละ 6.45

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะ

1. ด้านการจัดการบริหารงานของกลุ่ม คือ การจัดการบริหารทางกลุ่ม ประธานกลุ่ม และรองประธานกลุ่มเป็นผู้บริหาร ดำเนินงานทั้งหมด สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมน้อย เนื่องจากสมาชิกกลุ่มประกอบอาชีพทอผ้าเป็นอาชีพรอง

2. การจัดหาวัตถุดิบ คือ ทางกลุ่มยังคงขาดแคลนวัตถุดิบ การจัดซื้อวัตถุดิบที่มีคุณภาพในท้องถิ่นมีจำนวนไม่เพียงพอ กิจการต้องซื้อจากจังหวัดอื่น ซึ่งการสั่งซื้อแต่ละครั้งต้องสั่งซื้อในปริมาณมากพอ ทางผู้จำหน่ายจึงจะนำวัตถุดิบมาส่งให้กับทางกลุ่ม และเส้นด้ายมักจะเกิดปัญหาขาดบ่ยในระหว่างการทอผ้า จึงจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพและแรงงานที่มีทักษะความสามารถ

3. กระบวนการผลิต คือ ผู้ผลิตส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจวิธีการทอผ้าเพื่อให้มีคุณภาพดีพอ และกรรมวิธีการผลิตยังเป็นแบบเก่า ลวดลายยังคงเป็นแบบเก่า และการถ่ายทอดทำกันในวงจำกัด ขาดผู้สืบทอดอย่างจริงจังและกว้างขวาง ขาดแรงงานคนทอผ้าที่มีความสามารถในการทอผ้าลวดลายใหม่ๆ ได้ เนื่องจากสมาชิกที่รับทอผ้าจะคุ้นเคยกับการทอผ้าแบบดั้งเดิม และเมื่อต้องการเปลี่ยนแปลงลวดลายสมาชิกก็เกิดการเรียนรู้ได้ช้า สำหรับอุปกรณ์ในการทอผ้าและอุปกรณ์ตัดเย็บผ้ามีอายุการใช้งานนานทำให้ทางกลุ่มต้องมีการซ่อมแซมบ่อย มีการดูแลรักษาอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ต้องเสียค่าซ่อมแซมและบำรุงรักษาสูง

4. การบัญชีและการเงิน คือ กิจการยังขาดการจัดการด้านระบบการบัญชี และทางกลุ่มยังต้องการเงินทุนหมุนเวียน

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่า กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว สมาชิกส่วนใหญ่ได้รับความรู้และเทคนิคในการทอผ้าจากพ่อแม่และบรรพบุรุษ ลวดลายทอผ้ายังคงใช้ลวดลายแบบเดิมผสมกับลวดลายที่พัฒนาใหม่ สมาชิกจะนำผลิตภัณฑ์มาจำหน่ายให้กับทางกลุ่ม ทางกลุ่มต้องการให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยส่งเสริมใน ด้านเงินทุนหมุนเวียน และด้านการตลาด กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยวมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้สนใจจะศึกษาการทอผ้าพื้นเมืองของอำเภอสรีสัชนาลัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ทิพย์มณฑา พุ่มแดง (2547) ได้ศึกษาเรื่อง ผ้าทออำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ทอผ้าพื้นเมืองตำบลหาดเสี้ยว ตำบลบ้านดึก และตำบลป่าจิว จำนวน 140 ราย พบว่า กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองส่วนใหญ่ มีวิธีการผลิตได้รับการถ่ายทอดจากบุคคลในครอบครัว ลวดลายทอผ้าใช้ลวดลายแบบดั้งเดิมผสมกับลวดลายที่พัฒนาใหม่ รูปแบบการจำหน่ายจะนำผ้าทอพื้นเมืองไปจำหน่ายที่ศูนย์จำหน่ายของกลุ่ม กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองต้องการให้หน่วยงานของรัฐเข้ามาช่วยส่งเสริมในด้านการขยายตลาดของกลุ่มผู้บริโภค และทางกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการอนุรักษ์ศิลปะการทอผ้าพื้นเมืองในอำเภอสรีสัชนาลัย

จากผลการศึกษา ต้นทุนและผลตอบแทน ของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ได้สรุปผลการเปรียบเทียบกับการทอทอวรรณกรรมที่ได้ อ้างอิงถึงดังแสดงในตารางที่ 5-1

ตารางที่ 5.1 แสดงการเปรียบเทียบการใช้เครื่องมือทางการเงินของการค้าปลีกแบบอิสระเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มเกษตรกรหมู่บ้านโบราณหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย กับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาวิจัย	ขอบเขตการศึกษา	เครื่องมือทางการเงิน			
		PB	NPV (บาท)	IRR (ร้อยละ)	อื่นๆ
นภาพรณ์ เครือศรี (2548)	ศึกษาด้านทุนและอัตราผลตอบแทนการผลิตผ้าไหม แพรขาว กรณีศึกษา กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าไหมแพรขาวบ้าน โพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยกลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าไหมแพรขาวบ้าน โพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 200 ราย	N/A*	N/A*	N/A*	อัตราผลตอบแทนต่อการลงทุนร้อยละ 27.37
แววดาว อุดตา (2551)	ศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหลของวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มสตรีทอผ้าทุ่งสน อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน โดยกลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ คณะกรรมการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสมาชิก รวม 12 ราย โดยศึกษาผลิตภัณฑ์ 8 ชนิด	3 ปี 6 เดือน	อัตราคิดลด ร้อยละ 7.75 เท่ากับ 528,861.94 บาท	35.66	N/A*
ยพรรัตน์ อิมพิทักษ์ (2553)	ศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยศึกษาผลิตภัณฑ์ 9 ชนิดโดยมีกลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ สมาชิกที่รับทอผ้า จำนวน 30 ราย สมาชิกที่รับเย็บผ้า จำนวน 4 ราย คณะกรรมการของกลุ่ม จำนวน 3 ราย	3 ปี 7 เดือน	อัตราคิดลด ร้อยละ 6.45 เท่ากับ 875,197.23 บาท	35.59	N/A*

N/A* ไม่ได้ทำการศึกษาส่วนนี้

จากตารางที่ 5-1 แสดงการเปรียบเทียบการใช้เครื่องมือทางการเงินของการค้นคว้าแบบอิสระเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย กับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่า การศึกษาต้นทุนและอัตราผลตอบแทนการผลิตผ้าไหม แพรวา กรณีศึกษา กลุ่มอาชีพสตรีทอผ้าไหมแพรวาบ้าน โพน ตำบลโพน อำเภอคำม่วง จังหวัดกาฬสินธุ์ ของ นภาพรณ์ เครือศรี (2548) นั้น มีอัตราผลตอบแทนต่อการลงทุน ร้อยละ 27.37 ในขณะที่ การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหลของวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา กลุ่มสตรีทอผ้าทุ่งสน อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ของ แหวดดาว อุดตา (2551) มีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 3 ปี 6 เดือน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ เท่ากับ 528,861.94 บาท ที่อัตราคิดลด ร้อยละ 7.75 และมีอัตราผลตอบแทนภายในเท่ากับร้อยละ 35.66 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับของ ยพรัตน์ อิมพิทักษ์ (2553) มีการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย พบว่ากลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว มีระยะเวลาคืนทุนเท่ากับ 3 ปี 7 เดือน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิเท่ากับ 875,197.23 บาท ที่อัตราคิดลด ร้อยละ 6.45 และมีอัตราผลตอบแทนภายในเท่ากับร้อยละ 35.59

ข้อค้นพบจากการศึกษา

1. สมาชิกทอผ้าพื้นเมือง จะมีต้นทุนเริ่มแรกสูงเนื่องจากว่า จะต้องลงทุนในอุปกรณ์ที่ใช้ทอผ้า คือ กี่ทอผ้า และการทอผ้าต้องใช้ระยะเวลาาน หากสามารถลดค่าใช้จ่ายส่วนนี้ลงได้อาจทำให้ได้รับผลตอบแทนที่สูงขึ้น
2. ผลกระทบในเรื่องของ ผลกำไรหรือขาดทุนที่เกิดขึ้นในทางบัญชี มิได้หมายถึง การเกิดความล้มเหลวในการประกอบอาชีพทอผ้า สำหรับผู้ที่ทอผ้าเพื่อความสุขที่ได้ร่วมสืบสานศิลปะวัฒนธรรมการทอผ้าจากบรรพบุรุษ

ข้อจำกัดในการศึกษา

1. ข้อจำกัดในเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ที่ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาเฉพาะบางผลิตภัณฑ์เท่านั้น ซึ่งผ้าทอพื้นเมืองสามารถที่จะนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย
2. ข้อจำกัดในเรื่องข้อมูลต้นทุนบางอย่างที่ไม่ชัดเจนพอ เช่น ค่าโทรศัพท์ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น ซึ่งทางกลุ่มมิได้จัดบันทึกรายจ่ายดังกล่าวไว้ ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้ใช้การประมาณจากการสัมภาษณ์ของคณะกรรมการกลุ่ม

ข้อเสนอแนะของการศึกษารั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะของการศึกษารั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการศึกษาถึงแนวทางลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ให้กับผลิตภัณฑ์เพื่อจะทำให้ทางกลุ่มได้รับผลตอบแทนที่สูงขึ้นและมีระยะเวลาคืนทุน ได้เร็วกว่าปัจจุบัน
2. ควรมีการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมือง ในเขตพื้นที่อื่นๆ แล้วนำผลมาเปรียบเทียบกัน เพื่อเป็นการพัฒนาการทอผ้าพื้นเมืองต่อไป ซึ่งผลที่ได้จะเป็นประโยชน์สำหรับกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองหรือผู้ที่สนใจจะลงทุนด้านผลิตภัณฑ์จากผ้าทอพื้นเมืองและหน่วยงานราชการที่จะเข้าไปช่วยเหลือและให้ความรู้ต่อไปในอนาคต
3. ควรมีการศึกษากรรณวิธีในการทอผ้า ลวดลายการทอผ้าพื้นเมืองในทั้งรูปแบบดั้งเดิมให้คงอยู่ และรูปแบบใหม่เพื่อให้ตรงต่อความต้องการของผู้บริโภค ซึ่ง เป็นการอนุรักษ์อาชีพการทอผ้าพื้นเมืองซึ่งเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีเอกลักษณ์ให้ดำรงอยู่ต่อไป
4. การศึกษารั้งนี้เน้น การศึกษาถึงต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมือง อำเภอศรีสัชนาลัยจังหวัดสุโขทัย หากผู้ที่สนใจทำธุรกิจนี้ ควรศึกษาในด้านการตลาด และข้อมูลอื่นๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น